

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	4
2 BESKRIVNING AV KONTROLLPROCESSEN FÖR UTSÄDESPOTATIS	5
3 UTSÄDESPOTATISPRODUKTIONENS ÅRSKALENDER.....	6
3.1 Odlingsgranskning	6
3.2 Provtagnig och laboratorietester.....	7
3.3 Lagergranskning	7
4 CERTIFIERING OCH MARKNADSFÖRING AV UTSÄDESPOTATIS.....	8
4.1 Certifiering	8
4.2 Marknadsföring av utsädespotatis.....	8
4.3 Marknadstillsynen över utsädeshandeln.....	8
4.4. Administrativa tvångsmedel och straffbestämmelser vid marknadstillsynen	9
4.5 Import och export av utsädespotatis.....	9
5 UTSÄDESPOTATISENS UTSÄDESKLASSER OCH GENERATIONER.....	9
5.1 Utsädesklasser	9
5.2 Utländskt grundutsäde	10
6 UNDANTAG INOM PRODUKTIONEN AV UTSÄDESPOTATIS.....	11
6.1 Uppförokning av utsädespotatis som sker i produktionsringar inom kontraktsproduktionen av stärkelsepotatis.....	11
6.2 Uppförokning av utsädespotatis som sker inom kontraktsproduktionen av stärkelsepotatis med undantag som gäller en viss tid.....	11
6.3 Produktion av förökningsmaterial av utsädespotatis på den egna gården utan marknadsföring	12
7 SORTKRAV	12
8 ODLINGSGRANSKNING	13
8.1 Begäran om odlingsgranskning	13
8.2 Odlingsbegränsningar	13
8.3 Begränsningar som gäller förfrukter	14
8.4 Farliga växtskadegörare.....	14
8.5 Odlingsgranskningskrav	14
8.6 Avlägsnande av växter.....	15
8.7 Förnyad granskning	15
8.8 Odlingsgranskningsbeslut	15
9 UNDERSÖKNINGAR GÄLLANDE POTATISCYSTNEMATOD.....	15
9.1 Kontroll av potatiscystnematod i utsädespotatisproduktionen.....	15
9.2 Jordprovtagnig på produktionsområdet för högklassig utsädespotatis.....	16

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

9.3 Jordprovtagning på övriga områden.....	16
9.4 Laboratorieundersökning av potatiscystnematod	17
9.5 Övrig potatisproduktion och potatiscystnematoder	18
10 LJUS RINGRÖTA, MÖRK RINGRÖTA OCH VIRUSSJUKDOMAR	18
10.1 Provtagning för ljus och mörk ringröta samt virus	18
10.2 Provernas hanteringsordning	18
10.3 Ringrötetester på annan potatis	19
10.4 Ringröteundersökningar i laboratorium.....	19
10.5 Virusundersökningar i laboratorium samt kvalitetskrav.....	19
10.6 Förnyade virustester	19
10.7 Förflyttning av råpartier	19
10.8 Virus samt avvikande och främmande sorter i den första generationen av avkomlingar	19
11 FÖRPACKNINGSTILLSTÅND OCH REGISTER	20
11.1 Förpackningstillstånd	20
11.2 Packerisyn	20
11.3 Näringsidkares anmälningsplikt.....	21
11.4 Register	21
12 UTSÄDESPOTATISPACKEIETS VERKSAMHET	22
12.1 Utsädespotatispackeri.....	22
12.2 Inspektörernas och provtagarnas arbets säkerhet.....	22
12.3 Betning av utsädespotatis	23
12.4 Förpackningsmaterial.....	23
12.5 Framställning av handelsparti	23
12.6 Försegling av försäljningsförpackning	24
12.7 Försäljning av utsädespotatis i lagerlådor	24
12.8 Sammanslagning av partier.....	24
13 GARANTIBEVIS OCH SIGILL.....	24
13.1 Garantibevis/växtpass.....	24
13.2 Beställning av lagergranskning eller garantibevis	25
13.3 Utskrift av garantibevis i packeriet.....	25
13.4 Returnering av överflödiga och oanvända garantibevis	26
13.5 Garantibevis för exportpartier	26
13.6 Leverantörens garantibevis	26
13.7 Ekologiskt producerad utsädespotatis	27
13.8 Anteckning om genetiskt modifierad sort.....	27
13.9 Andra uppgifter som ska ingå i garantibeviset	27
13.10 Sigill	27
14 LAGERGRANSKNING	28

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

14.1 Utrymme för lagergranskningen	28
14.2 Märkning av lagerlådorna.....	28
14.3 Förutsättningar för lagergranskning.....	28
14.3.1 Lagergranskning av stam- och basutsäde.....	28
14.3.2 Lagergranskning av certifikatutsäde	28
14.4 Kvalitetskrav för utsädespotatis vid undersökning av knölprov	29
14.5 Sorteringsstorlek	30
14.6 Certifieringsbeslut	30
15 OMPACKNING AV UTSÄDESPOTATIS	30
15.1 Ändring av förpackningsstorleken i ett nytt packeri.....	30
15.2 Ändring av förpackningsstorleken i samma packeri.....	31
15.3 Överföring av ett utsädespotatisparti till en lägre utsädesklass i samband med granskningen	31
15.4 Överföring av ett utsädespotatisparti till en lägre utsädesklass efter granskningen	31
16 REKLAMATIONER	31
17 GRANSKNINGSKOSTNADER FÖR UTSÄDESPOTATIS	32
18 TILLSYNSMYNDIGHETER OCH INSPEKTÖRER.....	32
19 LAGSTIFTNING.....	33
20 DEFINITIONER.....	33
21 IKRAFTTRÄDANDE.....	34
22 BILAGOR.....	34
Bilaga 1. Sorter av stärkelsepotatis	34
Bilaga 2. Modeller av garantibevis	34
Bilaga 3. Kontaktuppgifter	34

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

1 INLEDNING

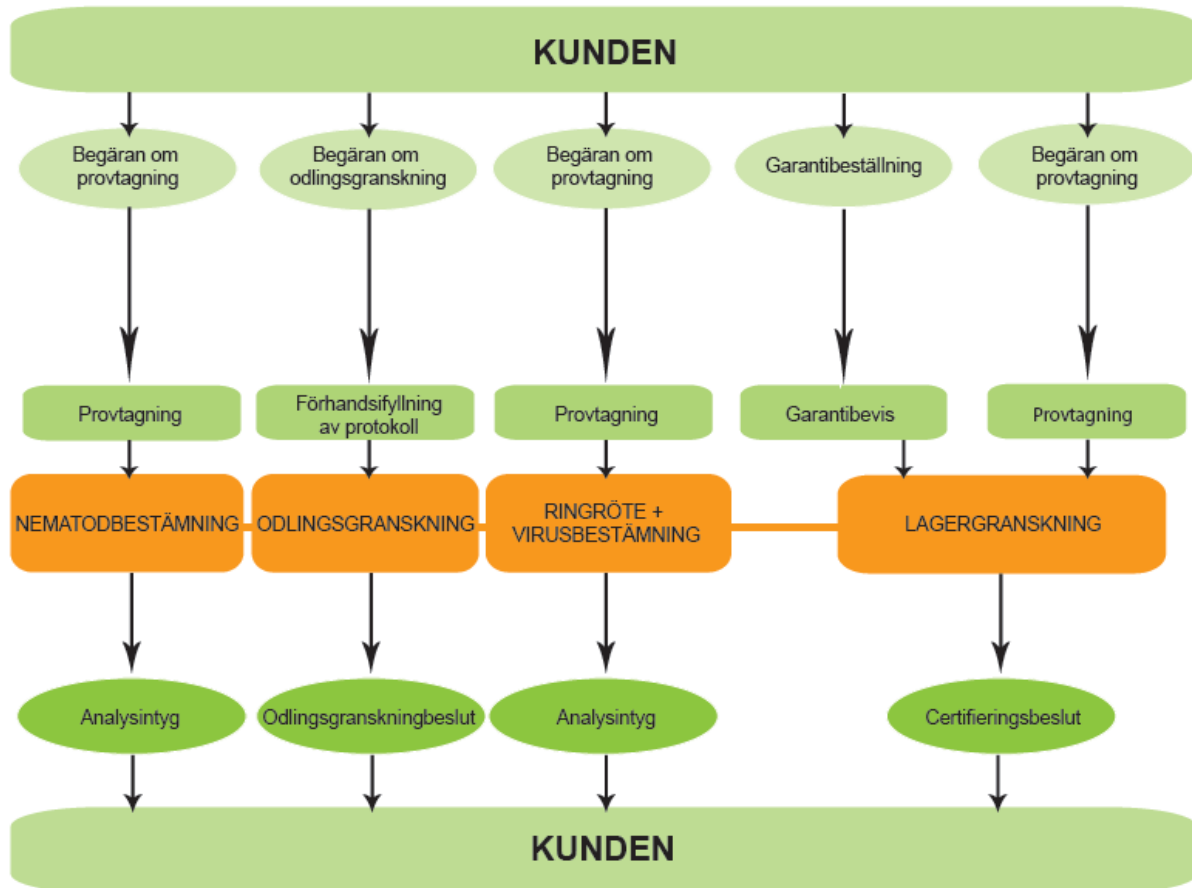
Utsädespotatis av god kvalitet är grunden för en lyckad potatisproduktion. Den som marknadsför utsädespotatis ansvarar för kvaliteten. De lagstadgade kontrollerna som utförs av Livsmedelssäkerhetsverket (Evira) säkerställer för sin del utsädespotatisens kvalitet. I utsädespotatis av god kvalitet finns inga sortsammanblandningar, utan hela partiet är av en och samma sort. Certifierad utsädespotatis innehåller inga farliga växtskadegörare såsom potatiscystnematod eller ringröta. Den tillåtna mängden växtsjukdomar och skador som försämrar utsädespotatisens kvalitet är begränsad genom lagstiftningen.

De officiella kontrollerna som utförs av Evira består av ett flertal granskningar och undersökningar. Före produktionen av utsädespotatis inleds tas jordprover från åkern, och proverna undersöks för förekomst av potatiscystnematod. En odlingsgranskning, där man i synnerhet kontrollerar sortrenheten och sjukdomssituationen, utförs varje sommar på utsädespotatisodlarens åker. Knölproverna som samlas in på hösten undersöks i laboratorium för förekomst av ljus och mörk ringröta, och i de högre utsädesklasserna även för virussjukdomar. Av den iordningställda utsädespotatisen tas ett prov där storleksklass, sjukdomar och skador granskas okulärt. Köparen känner igen officiellt granskad och certifierad utsädespotatis genom det garantibevis som fästs på förpackningen.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

2 BESKRIVNING AV KONTROLLPROCESSEN FÖR UTSÄDESPOTATIS

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

3 UTSÄDESPOTATISPRODUKTIONENS ÅRSKALENDER

Uppgift	Juli	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mars	Apr	Maj	Juni
Bestämning av potatiscyst-nematod inför nästa säsong		Beställs inom september										
Odlingsgranskning											Beställs senast 22.5	
Ringrötetest		Beställs inom september										
Virustest (endast stam- och basutsäde)		Beställs inom september										
Lagergranskning												

3.1 Odlingsgranskning

Förberedelser inför odlingsgranskningen

Odlingsgranskningarna beskrivs mera ingående i avsnitt 8.

För att odlingsgranskningen ska löpa smidigt krävs en noggrann planering av odlingen och förberedelser inför odlingsgranskningen. För undvikande av onödiga förkastanden och ekonomiska förluster rekommenderar Evira att följande tas i beaktande vid planeringen av utsädespotatisodlingar:

- Undersökningsresultatet för potatiscystnematod ska vara klart och godkänt innan potatisen sätts.
- Lämna in begäran om odlingsgranskning senast 22.5 med den förhandsifyllda tabellen som skickas ut av Evira. Kom ihåg att kontrollera att odlarens lägenhetssignum är rätt. Försenad begäran medför en tilläggsavgift enligt avgiftsförordningen. Begäran om odlingsgranskning returneras till e-postadressen viljelystarkastus@evira.fi. Begäran om granskning görs i allmänhet av utsädesaffärens representant. Uppgifterna kan vid behov kompletteras i samband med odlingsgranskningen.
- Beakta också odlingen av annan potatis på lägenheten, dvs. odlingsbegränsningarna. Notera att också demonstrationsrutor, försöksverksamhet och husbehovsodling enligt Eviras tolkning tas i beaktande som odling av annan potatis, om dessa finns på en stödberättigad åker.
- Kom ihåg förfruktsbegränsningarna. Huvudregeln är ett år potatis och två mellanår.
- Märk ut olika sorter på ett odlingsskifte tydligt.
- Märk ut olika utsädesklasser på ett odlingsskifte tydligt.
- Märk ut olika grundutsäden tydligt, om odlingen har grundats med flera olika handelspartier.
- Ta fram följande när odlingsgranskaren kommer till gården:
 - o intyg över potatiscystnematodundersökningar och kartor

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

- grundutsädets garantibevis
- grundutsädets fraktsedlar/inköpsfakturer
- odlingarnas preciserade arealer skiftesvis
- Meddela tidpunkten för blastdödning till odlingsgranskaren i god tid, så att odlingsgranskningen hinner genomföras före blastdödningen.

3.2 Provtagning och laborietester

Förberedelser inför potatiscystnematodprovtagningen

Jordprovtagningen beskrivs mera ingående i avsnitt 9.

- Provtagningen beställs från Evira med en särskild blankett inom september månad året som föregår det planerade odlingsåret. Blanketten finns på Eviras webbplats och returneras per e-post till adressen viljelystarkastus@evira.fi.
- utred åkerskiftenas, också arrendeskiftenas, odlingshistoria upp till 6 år bakåt.
- ta fram kartorna före provtagaren kommer
- proverna samlas ihop på en överenskommen insamlingsplats eller skickas till Evira i Loimaa.

Förberedelser inför provtagningen för ljus och mörk ringröta samt virus

Ringröte- och virusprovtagningen beskrivs mera ingående i kapitel 10.

- planera vilka utsädespartier som ska virustestas
- planera provernas angelägenhetsordning
- om det finns annan potatis än utsädespotatis i lagret ska denna testas för ljus ringröta
- meddela provtagaren om någon del av skörden har flyttats till ett annat packeri, tagits i annan användning eller lämnats oupptagen, eftersom detta kan minska på antalet prover
- beställ provtagningen inom september månad genom att fylla i begäran på samlingslistan som skickas ut av Evira. Returnera samlingslistan till Evira på adressen viljelystarkastus@evira.fi.
- försäkra dig om att potatislådorna i lagret är tydligt märkta, även odlingsgranskningsnumret ska finnas med.
- försäkra dig om att provtagaren har en lagerkarta till sitt förfogande
- försäkra dig om att provtagaren har tomma säckar till sitt förfogande
- försäkra dig om att provtagaren kan ta ett representativt prov på ett säkert sätt
- skicka in proverna till Evira i Loimaa

3.3 Lagergranskning

Lagergranskningen beskrivs mera ingående i avsnitten 12, 13, 14 och 15.

Förberedelser inför lagergranskningen

- försäkra dig om att förpackningstillståndet är i kraft
- planera vilka handelspartier som ska bildas
- beställ granskaren för att utföra granskningen och/eller beställ garantibevisen
- berätta för granskaren hur sorteringen framskrider
- försäkra dig om att granskaren kan ta ett representativt prov på ett säkert sätt
- försäkra dig om att granskaren har tillgång till ett upplyst granskningsutrymme
- leverera utsädespotatisen till kunderna först när du har fått bekräftelse på att granskningen är godkänd.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

4 CERTIFIERING OCH MARKNADSFÖRING AV UTSÄDESPOTATIS

4.1 Certifiering

Certifiering definieras i lagstiftningen som försegling under officiell övervakning av försäljningsförpackningarna för ett handelsparti stamutsäde, basutsäde och certifikatutsäde. Förpackningarna ska förses med garantibevis. Certifieringen förutsätter också att det vid granskningen av utsädespotatisodlingen och kontrollen av ett officiellt taget prov på det rensade utsädespotatispartiet har konstaterats att sorten är korrekt namngiven och att utsädespotatispartiet är sortäkta samt att det uppfyller produktions- och kvalitetskraven för utsädespotatisklassen enligt lagstiftningen.

4.2 Marknadsföring av utsädespotatis

Granskningsperioden för utsädespotatis bestäms inte enligt kalenderåret utan inleds från början av juli. En granskningsperiod är till exempel 1.7.2017–30.6.2018.

Med marknadsföring avses i lagen om handel med utsäde försäljning eller annan överlåtelse av utsädespotatis mot ersättning, lagring i försäljningssyfte, utbudande till försäljning, tillhandahållande utan vederlag i kommersiellt syfte samt ställande av utsäde till förfogande, mot betalning eller gratis, på Europeiska unionens marknad för distribution eller användning inom unionen.

Enligt lagstiftningen får endast officiellt granskad (certifierad) utsädespotatis av sådana sorter som införts i EU:s allmänna sortlista eller Finlands nationella sortlista marknadsföras.

Utsädespotatis kan marknadsföras som icke-certifierad i små mängder avsedda för vetenskapliga ändamål eller förädling. Utsäde kan också marknadsföras som icke-certifierat i små mängder avsedda för andra försöksändamål, om utsädet är av en sort för vars del ansökan om godkännande för upptagande i sortlistan har gjorts och de odlingsvärdesförsök som krävs har utförts under två växtperioder. Som icke-certifierade kan man också marknadsföra råpartier av utsädespotatis som levereras för iordningställande och förpackande.

Som marknadsföring betraktas inte sådan uppförökning av utsädespotatis av klass A som sker i produktionsringar för utsädespotatis inom kontraktsproduktionen av stärkelsepotatis (se närmare i avsnitt 6.1).

4.3 Marknadstillsynen över utsädeshandeln

Som marknadstillsynsmyndighet för utsädeshandeln fungerar enligt lagen om handel med utsäde Evira, med bistånd av NTM-centralernas landsbygdsavdelningar, kommunernas landsbygdsnäringsmyndigheter och tullen.

Evira upprätthåller för tillsynsändamål ett register över utsädespackerier som beviljats förpackningstillstånd samt anmälningsskyldiga näringsidkare som idkar marknadsföring.

Evira uppgör årligen en tillsynsplan, av vilken framgår bland annat tyngdpunktsområdena i följande års övervakning, tillsynsobjekten samt mängden och karaktären av kontroller som ska utföras. Tillsynen ska vara objektiv och regelbunden och inrikta sig på de olika skedena i såväl produktionen, hanteringen som marknadsföringen av utsäde.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

I utsädespotatispackerierna övervakas de försäljningsförpackade utsädespartiernas kvalitet och packeriernas bokföring. Målet är att säkerställa att försäljningsmängderna motsvarar de kontrollerade mängderna. På försäljningsställena för utsädespotatis kontrollerar man att den utsädesvara som saluförs uppfyller kraven i lagen om handel med utsäde och att förpackningarna är försedda med giltiga garantibevis eller leverantörens garantibevis.

Evira publicerar tillsynsresultaten årligen.

4.4. Administrativa tvångsmedel och straffbestämmelser vid marknadstillsynen

Evira kan enligt lagen om handel med utsäde tillgripa administrativa tvångsmedel såsom marknadsföringsförbud för utsäde, förordnande om förstörande eller utförsel samt vite och tvångsutförande på den försumliges bekostnad. För utsädeshandelsförseelse kan utdömas böter eller i lindrigare fall utfärdas en skriftlig anmärkning. Till följd av lagstridig verksamhet kan också utsädesförpackningarna eller deras värde dömas förbrutet till staten.

4.5 Import och export av utsädespotatis

Vid export av utsädespotatis ska utsädespotatisen uppfylla lagstiftningens krav gällande förpackningstillstånd, anmälningsplikt och register. Med export avses utförsel av utsädespotatis till andra länder än medlemsstaterna i Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Enligt lagstiftningen om växters sundhet ska potatis som exporteras alltid ha testats för farliga växtskadegörare: potatiscystnematod, ljus ringröta och mörk ringröta.

Det rekommenderas att lagergranskningen av exportpotatis utförs högst två veckor före leveransen, både inom och ytterom EU.

Import av utsädespotatis från länder utanför Europeiska unionen är i regel förbjuden.

5 UTSÄDESPOTATISENS UTSÄDESKLASSER OCH GENERATIONER

5.1 Utsädesklasser

Stamutsäde	Unionsklass PBTC
	Unionsklass PB
Basutsäde	Unionsklass S
	Unionsklass SE
	Unionsklass E
Certifikatutsäde	Unionsklass A
	Unionsklass B

Enligt lagstiftningen består stamutsädesklasserna av unionsklasserna PBTC (prebasic tissue culture) och PB (prebasic). Basutsädesklasserna är unionsklasserna S, SE och E. Certifikatutsädesklasserna är unionsklasserna A och B.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

PBTC-klassen kan endast bestå av en generation. Odlingen av PBTC-materialet sker i skyddade utrymmen på ett växtunderlag som är fritt från skadegörare, och PBTC-klassen räknas därför inte till fältgenerationerna.

Stamutsädesklassen (unionsklass PB) får innehålla högst fyra fältgenerationer och basutsädesklasserna (unionsklasserna S, SE och E) högst fyra generationer. Stamutsädes- (PB) och basutsädesklasserna får sammanlagt innehålla högst sju generationer. Det högsta antalet generationer av certifikatutsäde är två.

Antalet generationer i unionsklass S, antalet fältgenerationer i stamutsädes- (PB) och basutsädesklasserna medräknade, är begränsade till fem. Antalet generationer i unionsklass SE, antalet fältgenerationer i stamutsädes- (PB) och basutsädesklasserna medräknade, är begränsade till sex. Antalet generationer i unionsklass E, antalet fältgenerationer i stamutsädes- (PB) och basutsädesklasserna medräknade, är begränsade till sju.

I produktionen är generationskedjan endast fallande.

Utsädesklass	Maximalt antal generationer	Fältgeneration
Unionsklass PBTC	en generation	0
Unionsklass PB	fyra fältgenerationer	1-4
Unionsklass S	femte fältgenerationen	1-5
Unionsklass SE	sjätte fältgenerationen	1-6
Unionsklass E	sjunde fältgenerationen	1-7
Unionsklasserna A och B	högst två fältgenerationer	1-9

Om begränsningarna gällande antalet fältgenerationer och kvalitetskraven för den aktuella utsädesklassen uppfylls är det möjligt att producera samma utsädesklass flera år i följd.

Exempel på godkända produktionskedjor för utsädespotatis

Fältgeneration	Exempel 1.	Exempel 2.	Exempel 3.	Exempel 4.
0	unionsklass PBTC	unionsklass PBTC	unionsklass PBTC	unionsklass PBTC
1	unionsklass PB	unionsklass PB	unionsklass PB	unionsklass PB
2	unionsklass PB	unionsklass PB	unionsklass PB	unionsklass SE
3	unionsklass PB	unionsklass S	unionsklass PB	unionsklass SE
4	unionsklass PB	unionsklass S	unionsklass E	unionsklass E
5	unionsklass S	unionsklass SE	unionsklass E	unionsklass E
6	unionsklass SE	unionsklass E	unionsklass E	unionsklass A
7	unionsklass E	unionsklass A	unionsklass E	unionsklass A
8	unionsklass A		unionsklass A	
9	unionsklass B			

5.2 Utländskt grundutsäde

I och med den nya EU-lagstiftningen har alla medlemsstater börjat använda samma namn på utsädesklasserna, och även kvalitetsfordringarna motsvarar i huvudsak varandra. Vissa länder har egna nationella tilläggsfordringar, såsom Finland gällande begränsningarna av förekomsten av moptopvirus. Evira utreder vid behov utsädesklassernas motsvarighet.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

Om generationen inte nämns i det officiella garantibeviset anses utsädespotatisen enligt lagstiftningen höra till den lägsta generationen som är tillåten i den aktuella utsädesklassen. I praktiken innebär detta att till exempel att man av utsädespotatis av unionsklass S som införs från ett annat EU-land inte längre kan producera unionsklass S i Finland, utan alltid högst unionsklass SE.

Till High Grade-området (Tyrnävä och Limingo) kan endast utsädespotatis av unionens kvalitetsklasser S, SE och E eller högre införas för produktion av matpotatis. För produktion av utsädespotatis kan endast unionsklasserna S eller SE eller högre införas.

6 UNDANTAG INOM PRODUKTIONEN AV UTSÄDESPOTATIS

6.1 Uppfödning av utsädespotatis som sker i produktionsringar inom kontraktsproduktionen av stärkelsepotatis

Som marknadsföring betraktas inte uppfödning av utsädespotatis från certifierad utsädespotatis som sker i produktionsringar för utsädespotatis inom kontraktsproduktionen av stärkelsepotatis.

Kontraktsproducenter som producerar utsädespotatis åt stärkelsepotatisodlare ska använda utsädespotatis av minst unionsklass A. Odlingarna kontrolleras officiellt på fält och ska uppfylla de krav gällande odlingsbegränsningar, förfruktsbegränsningar och farliga skadegörare som har fastställts för certifikatutsäde av klass A. Odlingsgranskningarnas kvalitetskrav tillämpas inte.

Avvikande från övrig produktion är det vid kontraktsproduktion av stärkelsepotatis tillåtet att odla utsädespotatis två år i rad, och den odlade sorten behöver inte vara densamma under dessa två år. Från odlingar av utsädespotatis ska tas jordprov för kontroll av förekomst av potatiscystnematod. På skörden tas prov för kontroll av ljus ringröta. Dessa skadegörare får inte förekomma.

Materialet behöver inte förses med garantibevis, men om garantibevis används ska dessa märkas med texten ”bruksutsäde av stärkelsepotatis”. I Eviras datasystem betecknas sådan potatis som utsädesklass 'TK'.

6.2 Uppfödning av utsädespotatis som sker inom kontraktsproduktionen av stärkelsepotatis med undantag som gäller en viss tid

Jord- och skogsbruksministeriet har årligen beviljat undantag som gäller en viss tid för marknadsföring av utsädespotatis inom kontraktsproduktionen av stärkelsepotatis. I dessa fall lämnar aktören in partivisa ansökningar till Evira om att få tillämpa undantagslovet.

Materialet genomgår alla normala kontroller och tester för en certifikatutsädesklass och partiernas försäljningsförpackningar också alltid med garantibevis. Av garantibeviset framgår utsädesklassen enligt odlingsgranskningen samt texten ”för kontraktsproduktion av stärkelsepotatis”. Detta material kan inte exporteras eller marknadsföras till andra potatissektorer, men det kan användas som grundutsäde inom de ovannämnda produktionsringarna.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

6.3 Produktion av förökningsmaterial av utsädespotatis på den egna gården utan marknadsföring

Enligt ett undantag i förordningen är det tillåtet att producera förökningsmaterial av utsädespotatis på den egna gården utan marknadsföring när det gäller produktion av stamutsäde och basutsäde. Produktionen av förökningsmaterial av utsädespotatis på den egna gården genomgår åtminstone en kontroll på fält per år. Odlingen ska uppfylla kraven enligt lagstiftningen. Från alla utsädesodlingar tas officiella jordprover. Proverna för potatiscystnematod ska kontrolleras och konstateras rena. Från skörden tas prov för kontroll av ljus ringröta, som inte får förekomma. De övriga kontrollerna är inte obligatoriska, utan kan utföras på aktörens ansvar.

Produktion av utsädespotatis utan marknadsföring anmäls i regel till Evira enligt samma tidtabell som övriga begäranden om odlingsgranskning lämnas in. Det är ändå möjligt att också senare begära att en odling överförs till produktion utan marknadsföring. Utförda kontroller eller färdiga kontrollresultat kan dock inte ogiltigförklaras. Om ett utsädespotatisparti till exempel under sommaren visar sig bli svårt drabbat av skorv är det möjligt att på uppdragsgivarens begäran överföra partiet till produktion utan marknadsföring, såvida begäran görs före lagergranskningen. Om partiet redan har förkastats i den officiella lagergranskningen på grund av skorv, kan granskningsresultatet inte längre återkallas. Också en del av skörden från en odling kan hanteras som produktion av utsädespotatis utan marknadsföring.

Produktionen av förökningsmaterial av utsädespotatis på den ena gården kan säljas som unionsklass A eller B, om alla kontroller efter odlingsgranskningen utförs enligt normal praxis.

När utsädespotatis som producerats inom ramen för produktion utan marknadsföring används som grundutsäde, ska odlingsgranskningsnumret uppges som grundutsädets handelspartibeteckning i begäran om odlingsgranskning till Evira.

Skyldigheten att föra bok över skördemängden gäller även vid produktion av förökningsmaterial av utsädespotatis på den egna gården utan marknadsföring.

När utsädespotatis som är uppförökad på den egna gården börjar användas för produktion av utsädespotatis för marknadsföring genomgår denna återigen alla normala kontroller.

7 SORTKRAV

Enligt lagstiftningen får Evira för marknadsföring i Finland certifiera endast utsädespotatispartier av sorter som införts i den nationella växtsortslistan eller i EU:s gemensamma sortlista.

Representanten för en sort som införts i växtsortslistan bör i den växtsortslista som Evira publicerar årligen följa med att sortens marknadsföringsrättigheter är i kraft. Representanten bör ansöka om förnyat införande av sorten i växtsortslistan senast två år innan giltighetstiden löper ut. Om en sort har införts i något annat EU-lands växtsortslista är marknadsföring alltfjämt möjlig, men representanten i det aktuella landet ansvarar då för att sorten hålls kvar i växtsortslistan.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

Utsädespartier av en sort som strukits från växtsortslistan får certifieras till och med 30.6 det kalenderår som följer efter strykningen från listan.

Om en sort inte finns upptagen i Finlands nationella sortlista ska förädlaren eller en representant för sorten under det första produktionsåret senast 1.3 uppvisa en officiell sortbeskrivning av sorten för Evira. Sortbeskrivningen behövs för såväl odlings- som lagergranskningen.

Utsädespotatis som produceras för export till ett land utanför EU behöver inte vara införd i den nationella eller i EU:s växtsortlista. Exempel på en sådan sort är Nevski.

På begäran av sortägaren eller en representant för sorten kan Evira för uppförökning av sorten certifiera ett utsädespotatisparti av en sort (gäller också förädlarens linjematerial) som inte införts i växtsortslistan.

8 ODLINGSGRANSKNING

Syftet med odlingsgranskningen är att säkerställa att man på odlingen kan producera utsädespotatis av god kvalitet. Vid granskningen konstaterar man bland annat förfrukterna, beståndets sortäkthet och växtsjukdomssituationen. Odlingsgranskningen utförs av en av Evira auktoriserad odlingsgranskare.

8.1 Begäran om odlingsgranskning

Begäran om odlingsgranskning lämnas in senast 22.5 med den förhandsfyllda tabellen som skickas ut av Evira. Det är viktigt att kontrollera att odlarens lägenhetssignum är rätt i tabellen. Försenad begäran medför en tilläggsavgift enligt avgiftsförordningen. Begäran om odlingsgranskning returneras till e-postadressen viljelystarkastus@evira.fi. Begäran om granskning görs i allmänhet av utsädesaffärens representant.

8.2 Odlingsbegränsningar

På odlingar som framställer stamutsäde eller basutsäde får enligt lagstiftningen inte produceras annan potatis än officiellt granskad utsädespotatis eller den egna gårdens förökningsmaterial av utsädespotatis utan marknadsföring enligt punkt 6.3 i anvisningen.

På odlingar som framställer utsädespotatis av kategorin certifikatutsäde får annan potatis produceras samtidigt med den utsädespotatis som ska certifieras bara under förutsättning att de andra potatisodlingarna har anlagts med åtminstone certifikatutsäde.

Vid gemensam användning av åkermaskiner är det alltid skäl att beakta risken för spridning av växtsjukdomar och skadegörare. Jordmaterial som transporteras med maskinerna utgör alltid en betydande smittorisk.

Produktionsområdet för högklassig utsädespotatis (Tyrnävä och Limingo) har egna bestämmelser som reglerar utsädesproduktionen. Också inom produktionen av matpotatis på området följer man gällande lagstiftning för High Grade-området. Utsädespotatis av unionens utsädesklasser S, SE och E eller högre kan användas för produktion av matpotatis. Vid produktion av utsädespotatis kan endast unionens utsädesklasser S eller SE eller högre användas som grundutsäde.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

Enligt Eviras tolkning räknas också demonstrationsrutor, fältförsök och små skiften för husbehovsodling på en utsädespotatislägenhet som produktion av matpotatis, om dessa finns på en stödberättigad åker. I samband med odlingsgranskningen granskas antecknas arealen i protokollet. Om husbehovspotatisen lagras i utsädespotatislagret görs tester för såväl nematod som ljus ringröta.

8.3 Begränsningar som gäller förfrukter

Enligt lagstiftningen får odling av utsädespotatis inte ske på ett skifte där potatis har odlats, lagrats eller hanterats om inte minst två år har förflutit från detta. Detta innebär i praktiken att minimikravet för växtföljden är ett år potatis och två mellanår.

Sorter av stärkelsepotatis i certifierade utsädesklasser får odlas högst två år i rad. Evira gör upp en lista över sorterna av stärkelsepotatis (bilaga 1), och sorten ska vara densamma under båda åren. Därefter ska det på skiftet odlas något annat än potatis i två års tid.

8.4 Farliga växtskadegörare

Enligt lagstiftningen får det på platser där utsädespotatis odlas, i åkrar, bland växterna eller i potatisskörden inte förekomma farliga växtskadegörare som avses i lagstiftningen om växtskydd.

Sådana farliga växtskadegörare är bl.a. ljus ringröta (*Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus*), mörk ringröta (*Ralstonia solanacearum*), potatiskräfta (*Synchytrium endobioticum*) och potatiscystnematoderna (gul potatiscystnematod *Globodera rostochiensis*, vit potatiscystnematod *G. pallida*). Om en farlig skadegörare observeras på en lägenhet vidtas fortsatta åtgärder enligt lagen om skydd för växternas sundhet under övervakning av Eviras enhet för växthälsa.

8.5 Odlingsgranskningskrav

Enligt lagstiftningen odlingsgranskas stamutsädesproduktion på friland och basutsädesodlingar minst två gånger och de övriga utsädesklasserna minst en gång.

De lagstadgade kvalitetskraven för växtbeståndet vid odlingsgranskningen framgår av tabellen nedan.

KVALITETSKRAV VID KONTROLL AV UTSÄDESPOTATISODLINGEN VÄXTER PÅ FÄLT

	Stamutsäde		Basutsäde			Certifikatutsäde	
	Unionsklass PBTC	Unionsklass PB	Unionsklass S	Unionsklass SE	Unionsklass E	Unionsklass A	Unionsklass B
Sortäkthet minst %	100	99,99	99,9	99,9	99,9	99,8	99,5
Stjälbakterios högst %	0	0	0,1	0,5	1,0	2,0	4,0
Symptom orsakade av mosaikvirus eller bladrollvirus högst %	0	0,1	0,2	0,5	0,8	2,0	6,0

Odlingen ska vara fri från farliga skadegörare.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

8.6 Avlägsnande av växter

Rensning är tillåten i alla utsädesklasser. Det lönar sig att avlägsna eventuella sjuka individer för att förhindra sjukdomsspridning. Rensningen görs genast när problemet observeras och är tillåten också före den officiella granskningen. Rensningen utförs noggrant så att inga sjuka knölar blir kvar i jorden. Även främmande sorter borde avlägsnas från odlingen.

8.7 Förnyad granskning

Om odlaren är missnöjd med den odlingsgranskning som odlingsgranskaren har utfört är Eviras direktiv att odlaren ska anteckna orsaken till missnöjet, underteckna protokollet och omedelbart rikta en skriftlig begäran om förnyad odlingsgranskning till Evira. Den som begär granskningen står för de kostnader som uppkommer av den förnyade granskningen. Den förnyade granskningen utförs av en annan granskare än den ursprungliga.

8.8 Odlingsgranskningsbeslut

Efter att jordprovet för potatiscystnematoder har kontrollerats officiellt i laboratorium och åkern där utsädespotatisen produceras har odlingsgranskats fattar Evira beslut om godkännande eller förkastande av odlingen. Ett beslut om godkännande kan också innebära godkännande till en lägre utsädesklass än den begärda. Beslutet delges såväl odlaren som uppdragsgivaren, och båda har besvärsmöjlighet enligt besvärsmöjlighetsföreläsningen.

9 UNDERSÖKNINGAR GÄLLANDE POTATISCYSTNEMATOD

De flesta växtsjukdomar och övriga skadegörare kan bestämmas tillförlitligt endast med laboratoriemetoder. Utgångspunkten för ett lyckat laboratorietest är ett representativt prov. Proverna tas alltid av en provtagare som auktoriserats av Evira.

9.1 Kontroll av potatiscystnematod i utsädespotatisproduktionen

Enligt lagstiftningen bör en officiell kontroll av potatiscystnematod utföras före grundandet av en utsädesodling.

Provtagningen beställs av Evira på en separat blankett inom september månad året före det planerade odlingsåret. Blanketten finns på Eviras webbplats och returnera per e-post till adressen viljelystarkastus@evira.fi.

Provtagningen utförs i huvudsak senast under hösten som föregår sättningsåret. Nematodkontrollen kan utföras till och med flera år i förväg, eftersom den är giltig tills man nästa gång odlar eller lagrar potatis eller någon annan av potatiscystnematodens värdväxter på åkern.

Evira rekommenderar att uppdragsgivarna beställer jordprovtagning från hela basskiftet.

Om man odlar utsädespotatis två år i följd (möjligt för stärkelspotatissorter) ska kontrollen av potatiscystnematod enligt lagstiftningen göras före vardera växtperioden. Om man odlar eller lagrar potatis på åkern kan jordproverna tas först efter skörden eller efter att lagringen har upphört.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

Undantagsvis kan jordprov också tas under odlingsårets vår, varvid både provtagningen och bestämningen utförs brådsakande och en förhöjd avgift tas ut enligt avgiftsförordningen. Provtagningsbeställningarna skickas även då till Evira. Det bör noteras att odlaren även då ansvarar för att utsädespotatisen inte sätts innan resultaten är färdiga.

En godkänd undersökning av potatiscystnematod är en förutsättning för odlingsgranskning av utsädespotatis.

9.2 Jordprovtagning på produktionsområdet för högklassig utsädespotatis

På området i Limingo och Tyrnävä är provstorleken vid nematodprovtagning alltid 200 ml/ha, oberoende av odlingshistorien eller eventuell odling av matpotatis i växtföljden.

Provets minimistorlek är dock alltid 100 ml.

9.3 Jordprovtagning på övriga områden

Jordprovets standardstorlek är 1 500 ml/ha, bestående av minst 100 delprover/ha. Denna används dock endast när någon annan potatis än utsädespotatis har odlats på åkern under någon av de sex växtperioderna som föregår kontrollen och ingen kontroll av potatiscystnematod har utförts under dessa år. Kartläggning av potatiscystnematod betraktas som officiell kontroll.

En mindre provstorlek på 400 ml/ha kan användas när provstorleken på 1 500 ml redan har använts på åtta hektar vid provtagning efter annan potatis än utsädespotatis. Provstorleken kan därefter minskas till 400 ml/ha. I detta fall kan provstorleken inte ytterligare minskas till 200 ml/ha.

Provstorleken 400 ml/ha kan användas som basprov när växtföljden endast innehåller utsädespotatis eller skiften där mera än sex år har förlutit sedan odling av annan potatis. Provstorleken kan då efter fyra hektar minskas till 200 ml/ha.

De mindre provstorlekarna 400 ml/ha (vid odling av annan potatis) eller 200 ml/ha (endast utsädespotatis) får användas så länge potatiscystnematod inte påträffas på lägenheten. Det är till exempel möjligt att följande år fortsätta provtagningen direkt med prov på 200 ml, om inga nematoder eller cystor har påträffats.

Provstorleken multipliceras med provtagningsområdets areal. Om provet till exempel tas från 2,5 ha och provstorleken är 400 ml/ha, är provets totalmängd 2,5 ha x 400 ml = 1 000 ml.

Provets minimistorlek är dock alltid 100 ml.

Exempel 1.

Ny utsädespotatislägenhet (utanför HG-området)

Utsädespotatisproduktion inleds på en ny lägenhet, där potatis inte har odlats på över sex år. Från de första fyra hektaren tas jordprov på 400 ml/ha och från de följande hektaren 200 ml/ha.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

Om det på en sådan ny lägenhet som inleder utsädespotatisproduktion har odlats matpotatis under de föregående sex åren, nematodkontroller har gjorts och inga nematoder hittats, är tillvägagångssättet detsamma.

Om det på gården å andra sidan har odlats matpotatis under de föregående sex åren och ingen nematodkontroll har gjorts, är situationen en annan. Då tar man från de första åtta hektaren jordprov på 1 500 ml/ha, och från de följande hektaren 400 ml/ha. Till den minsta provstorleken på 200 ml/ha kan man inte övergå under den första provtagningsomgången, men under kommande år är det möjligt.

Exempel 2.

Gammal utsädespotatislägenhet (utanför HG-området)

Jordprovets storlek är 200 ml/ha, eftersom man redan under de tidigare produktionsåren har övergått till de mindre provstorlekarna.

Om en lägenhet som bedriver utsädespotatisproduktion från tidigare tar in ett nytt arrendeskifte i utsädesproduktionen måste arrendeskiftets odlingshistoria utredas. Om potatis inte har odlats på skiftet under de föregående sex åren, kan man också på detta skifte använda en provstorlek på 200 ml/ha. Om matpotatis har odlats på skiftet under de föregående sex åren och inga nematoder har hittats vid kontrollerna, kan provstorleken också vara 200 ml/ha.

Om matpotatis har odlats under de föregående sex åren och inga nematodkontroller har gjort, ska provet från detta skifte vara 1 500 ml/ha.

När ett skifte där annan potatis än utsädespotatis har odlats tas in i utsädespotatisodlingen, används alltid till en början en provstorlek på 1 500 ml/ha.
Undantag:

1. provstorleken 400 ml/ha (eller 200 ml/ha) är tillräcklig, om minst sex år har förflutit sedan odling av annan potatis
2. provstorleken 400 ml/ha (eller 200 ml/ha) är tillräcklig, om mindre än sex år har förflutit sedan potatisodlingen och skiftet har genomgått nematodkontroll tillsammans med utsädespotatisen eller som kartlägningsprov från matpotatis.

9.4 Laboratorieundersökning av potatiscystnematod

Inskickandet av proverna är på uppdragsgivarens ansvar. Alla prover skickas för laboratorieundersökningar till Evira i Loimaa. För säker bestämning av växtskadegörare kan Evira skicka prover vidare till Eviras växtskadegörarlaboratorium i Helsingfors.

Jordprovet undersöks i sin helhet. Potatiscystnematodens cystor avskiljs från jorden genom tvättning och identifieras i mikroskop. Vid behov görs färgning och artbestämning med molekylära metoder.

En förutsättning för produktion av utsädespotatis är att inga potatiscystnematoder konstateras på åkern.

Om potatiscystnematoder konstateras på en lägenhet vidtas vidare åtgärder enligt växthälsolagstiftningen under övervakning av Eviras enhet för växthälsa.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

9.5 Övrig potatisproduktion och potatiscystnematoder

Om man i ett lager för utsädespotatis förvarar eller hanterar annan potatis än utsädespotatis, bör jordprover från odlingarna av den övriga potatisen testas för potatiscystnematod.

10 LJUS RINGRÖTA, MÖRK RINGRÖTA OCH VIRUSSJUKDOMAR

10.1 Provtagnig för ljus och mörk ringröta samt virus

En auktoriserad inspektör beställs på hösten för att ta prover från råskörden av utsädespotatis för undersökning av virus och ringröta. Provtagningen beställs med en Excel-samlingslista som skickas ut av Evira, där alla odlingar som uppdragsgivaren har låtit granska det aktuella året finns samlade. Uppdragsgivaren returnerar den kompletterade listan till Evira (viljelystarkastus@evira.fi). Provet kan tas från åkern under tiden mellan blastdödningen och upptagningen, i samband med fyllningen av lagret eller från det slutliga lagret.

Provet undersöks i regel för både ljus och mörk ringröta, men om det är fråga om produktion av eget utsäde utan marknadsföring eller uppförökning av utsädespotatis inom kontraktsproduktionen av stärkelsepotatis undersöks provet endast för ljus ringröta. Om det är fråga om annan potatis som lagras i samma lager som utsädespotatisen, undersöks även i dessa fall provet från den övriga potatisen endast för ljus ringröta.

Provet bör kunna tas från hela partiet, och provtagaren kan vid behov begära att förpackaren flyttar på lådorna. Förpackaren ska se till att provtagningen kan utföras på ett säkert sätt.

Virusprovet består av 200 knölar/odling. Ringröteprovet består av 200 knölar per påbörjade 3,00 hektar. I praktiken tar man från en odling på 6,5 hektar (utsädesklassen t.ex. unionsklass E) 600 knölar för laboratorieundersökning. Ett ringröteprov och ett virusprov bildar ett sammansatt prov, och resten av ringröteproverna är separata. Från odlingen på 6,5 ha i exemplet kommer 3 delprover: ett sammansatt virus- och ringröteprov (200 knölar/säck) och två ringröteprover (200 + 200 knölar), totalt 600 knölar.

Stamutsäde och basutsäde testas alltid för Y-virus. Certifikatutsädesklasserna unionsklass A och unionsklass B testas inte. Den första fältgenerationen av stamutsäde eller stam- eller basutsäde vars grundutsäde härstammar från ett annat EU-land testas för sex virus (Y-, A-, X-, S-, M- och bladrollvirus (PLRV)). Förekomsten får vara högst 0 procent av respektive virus.

10.2 Provernas hanteringsordning

Evira rekommenderar att proverna skickas till Evira i Loimaa i den ordning som man planerar att sortera och förpacka utsädespotatisen. Proverna av de mest brådskande leveranspartierna skickas först.

Om man vill att analysen görs som brådskande antecknas detta på säcken, och dessutom skickas en särskild lista över prover med förtur. För prover som antecknats som brådskande tas en tilläggsavgift ut enligt gällande prislista.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

10.3 Ringrötetester på annan potatis

Om annan potatis än utsädespotatis lagras i utsädespotatislagret måste enligt lagstiftningen också denna potatis testas för ljus ringröta. En kort lagringstid möjliggör inget undantag till denna regel.

Förpackaren ombeds omedelbart meddela provtagaren att det finns sådan annan potatis i lagret och beställa provtagning.

10.4 Ringröteundersökningar i laboratorium

Ljus och mörk ringröta testas med immunofluorescens (IF)-metoden. Testmetoden baserar sig på antikroppar som identifierar sjukdomsalstraren. Om det på basis av det första testet kan misstänkas att provet innehåller ringröta, skickas provet för vidare undersökningar.

10.5 Virusundersökningar i laboratorium samt kvalitetskrav

Virus testas med ELISA-metoden, som baserar sig på antikroppar. För testet drivs potatisen upp i växthus, och minimitiden för virustester är därför sex veckor på hösten och fyra veckor på våren.

VID LABORATORIEUNDERSÖKNING AV KNÖLSKÖRD AV UTSÄDESPOTATIS FÅR VIRUSSJUKDOMAR FÖREKOMMA HÖGST (%)

Virus	Stamutsäde		Basutsäde		
	Unions- klass PBTC	Unions- klass PB	Unions- klass S	Unions- klass SE	Unionsklass E
Y	0	0	1	1	2

Angrepp av virus A, X, S, M och PLRV testas utgående från förökningsmaterial som härstammar från utsädespartiets grundmaterial när detta förökningsmaterial första gången kontrolleras officiellt vid frilandsproduktion. Förekomsten får då vara högst 0 procent av vart och ett virus.

10.6 Förnyade virustester

Om uppdragsgivaren är missnöjd med resultatet av virustestet är det enligt Eviras anvisningar möjligt att beställa en förnyad undersökning. Det nya provet kan tas av råpartiet separat per skifte eller grundutsäde, om uppgifterna finns på lagerlådorna. En officiell provtagare tar ett nytt, större prov (400 knölar). Uppdragsgivaren meddelar vilka virus han vill låta testa igen. Det nya resultatet upphäver det gamla oberoende av om det är bättre eller sämre än resultatet av det tidigare provet.

10.7 Förflyttning av råpartier

Enligt Eviras direktiv bör den som köper ett råparti utreda om virus- och ringröteprover har tagits innan råpartiet flyttats till ett annat packeri. Om det undersökta provet inte är representativt för hela skörden från odlingen ska separata ringröte- och virustester göras för den del som flyttats.

10.8 Virus samt avvikande och främmande sorter i den första generationen av avkomlingar

Enligt lagstiftningen ska virusförekomsterna begränsas också i den följande fältgenerationen. Det är viktigt att notera att virusförekomsten inte heller i den lägsta utsädesklassen får överstiga 10 %. Evira kan undersöka tillsynsprover på basis av en riskbedömning.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

ANTAL VÄXTER BLAND VÄXTER I DEN FÖRSTA GENERATIONEN AV AVKOMLINGAR SOM VISAR SYMPTOM PÅ VIRUSSJUKDOM ELLER ÄR AV AVVIKANDE OCH FRÄMMANDE SORTER

	Stamutsäde		Basutsäde			Certifikatutsäde	
	Unions- klass PBTC	Unions- klass PB	Unions- klass S	Unions- klass SE	Unions- klass E	Unions- klass A	Unions- klass B
Viros högst %	0	0,5	1,0	2,0	4,0	8,0	10,0
Avvikande eller främmande sorter högst %	-	-	0,25	0,25	0,25	0,5	0,5

11 FÖRPACKNINGSTILLSTÅND OCH REGISTER**11.1 Förpackningstillstånd**

Vid beviljande av förpackningstillstånd säkerställer Evira att företagets verksamhetsförutsättningar såsom lokaler, anläggningar, personalens yrkesskicklighet och bokföringen är i skick.

Enligt utsädeslagstiftningen måste ett packeri som förpackar utsädespotatis ha ett giltigt förpackningstillstånd. Förpackningstillstånd ska sökas skriftligen hos Evira.

Ett förpackningstillstånd är i kraft högst fem år i taget. Tillstånd kan också beviljas för en kortare tid, i synnerhet när packeriets teknik eller verksamhetssätt behöver förbättras. Tillståndet söks med en blankett som fås från Evira och ska sökas på nytt senast tre månader innan giltighetstiden upphör.

Om utsädespotatis kontrolleras och certifieras för marknadsföring till ett land utanför EU (t.ex. Ryssland eller Turkiet), ska utsädespotatisen uppfylla kraven i förordningen om marknadsföring av utsädespotatis gällande förpackningstillstånd, anmälningsskyldighet och register.

Evira arrangerar utbildning för packeripersonalen. Före beviljandet av förpackningstillstånd testar Evira yrkeskunskapen hos packeriets ansvarspersoner.

Evira publicerar en lista över utsädespackerier med giltigt förpackningstillstånd på sin webbplats.

11.2 Packerisyn

Innan förpackningstillståndet beviljas ska en packerisyn förrättas av särskilt auktoriserade personer. Ett protokoll upprättas över synen. Tillståndet beviljas på basis av tillståndsansökan, synprotokollet och den konstaterade yrkeskompetensen.

Enligt lagen om handel med utsäde förutsätter beviljandet av tillstånd att sökanden förfogar över tillräckliga anordningar och annan utrustning samt yrkeskunnig personal, så att utsädespartierna kan göras marknadsföringsdugliga.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

Enligt förordningen om handel med utsädespotatis ska följande funktioner i packeriets verksamhet vara ordnade på ett tillämpligt sätt:

- utsädespotatispartierna hålls separat från varandra,
- provtagning,
- odling av utsädespotatis om packeriet också har egen produktion av utsädespotatis,
- inköp och användning av råpartier,
- sorteringsbokföring och bokföring över användningen av partierna,
- märkning av råpartier,
- märkning av färdiga partier,
- rensning av utsädespotatispartier,
- förpackande,
- applicering och tryckning av garantibevis,
- bokföring över garantibevisen (när bevisen trycks av packeriet),
- lagring och lagerbokföring,
- kontroll- och arbetslokaler,
- rengöring och desinficering av packeriets lokaler, anordningar och lagerlådor innan en ny skörd tas emot,
- de krav som ska beaktas vid lagring av annan potatis,
- lagenlig våg.

Vågarna som används för bestämning av försäljningsförpackningarnas pris i utsädespackerierna ska vara typgodkända och justerade. I praktiken ska det finnas en våg som mäter med tillräcklig noggrannhet för varje förpackningsstorlek som framställs i packeriet.

Justeringskravet baserar sig på justeringslagen (219/1965) och justeringsförordningen (370/1992) och de tekniska författningar som utfärdats med stöd av dessa. Enligt lagen ska sådana mätningsredskap justeras som används för bestämmande av ekonomisk fördel i allmän handel och rörelse samt på allmän försäljningsplats. Mätninganordningarna övervakas i Finland av Säkerhetsteknikcentralen (TUKES), och besiktningsorganet Inspecta Tarkastus Oy ansvarar för justeringar och typbesiktningar.

11.3 Näringsidkares anmälningsplikt

Förpackare, marknadsförare, importörer och exportörer av utsäde är enligt lagstiftningen skyldiga att anmäla till Evira om inledandet och avslutandet av sin verksamhet och om förändringar i den. Av anmälan ska framgå näringsidkarens namn, verksamhetsställe och kontaktinformation samt verksamhetens art och omfattning.

Anmälan som gäller inledande av verksamheten ska lämnas in till Evira minst sju dagar innan verksamheten inleds. Anmälan om nedläggning av eller förändringar i verksamheten ska lämnas in omgående. Blanketten finns på Eviras webbplats.

11.4 Register

Registerförandet är en väsentlig del av näringsidkarens verksamhet. Dess viktigaste syfte är att göra det möjligt att spåra ett utsädespotatispartis ursprung.

Enligt lagstiftningen ska ett utsädespotatispackeri föra register över alla handelspartier av utsädespotatis och förvara informationen i minst tre år för

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

granskning. Packeriet ska också införa i registret information om de beslut om odlingsgranskningar, de mottagningsbevis och den lagerbokföring som gäller råpartier av utsädespotatis. Dessutom ska packeriet enligt Eviras direktiv spara analysintygen och certifieringsbesluten.

Registret ska hållas uppdaterat och innehålla följande information om varje parti:

Vid försäljning av ett handelsparti

- säljare,
- handelspartiets referensnummer,
- namn och kontaktuppgifter till köparen i det första handelsledet,
- handelspartiets vikt/såld mängd,
- leveransdatum.

Vid köp av ett handelsparti

- säljare,
- handelspartiets referensnummer,
- handelspartiets vikt/inköpt mängd,
- leveransdatum.

Eviras direktiv är att mottagningarna och leveranserna bokförs i registret per handelsparti så att de är länkade till affärsbokföringen. I samband med vidare marknadsföring av utsädet antecknas handelspartiernas referensnummer på fraktsedeln och försäljningsfakturan.

Enligt utsädespotatisförordningen omfattar detaljhandlarnas skyldighet att föra register för utsädespotatisens del inte förpackningar på 25 kg eller mindre.

12 UTSÄDESPOTATISPACKERIETS VERKSAMHET

12.1 Utsädespotatispackeri

Enligt lagstiftningen måste ett utsädespotatispackeri hålla utsädespotatispartierna separat från varandra, så att inga sammanblandningar kan ske. Packeriet ska föra bok över sorteringen och användningen av partierna.

Lagstiftningen säger att utsädespotatis får lagras, sorteras och förpackas bara i en packerienhet med vars maskiner och anordningar det endast behandlas officiellt kontrollerad utsädespotatis samt sådan annan potatis vars grundutsäde är åtminstone certifikatutsäde och vars officiella prover vid laboratorietestning har konstaterats vara fria från potatiscystnematod och ljus ringröta.

Proverna för test av ringröta ska tas av annan potatis även om den lagras en mycket kort tid i samma lager som utsädespotatisen. Evira rekommenderar att provet tas antingen före leveransen till lagret eller omedelbart efter att potatisen har kommit till lagret. Utsädespotatisförpackaren kallar på en officiell provtagare för att ta prov innan potatisen levereras vidare.

12.2 Inspektörernas och provtagarnas arbetssäkerhet

Aktörerna ska fästa uppmärksamhet vid inspektörernas arbetssäkerhet enligt arbetarskyddslagstiftningen i packeriets verksamhet. Vid provtagningen kan potatislådorna exempelvis lyftas ned med truck till marknivå. Att lyfta personer med

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

något annat än en för ändamålet planerad och tillverkad personlift är förbjudet. Stegarna bör vara fästa så att de inte kommer åt att röra sig.

Om inspektören är tvungen att röra sig ovanpå lagerlådorna, bör det finnas ett fritt utrymme på minst 1,5 m i höjdriktningen ovanför lådorna. Man bör också ombesörja en effektiv ventilation i lagret under provtagningen. Lagerpersonalen bistår inspektören vid behov.

Inspektörerna bör ha tillgång till ett varmt och ljust arbetsutrymme där potatisproverna kan hanteras.

12.3 Betning av utsädespotatis

Utsädespotatis kan marknadsföras behandlad med ett godkänt betningsmedel. Vid betning av utsädespotatis bör gällande växtskyddsmedels- och arbetarskyddslagstiftning iakttas. Det använda betningsmedlet ska antecknas på utsädespotatisförpackningen och i garantibeviset.

12.4 Förpackningsmaterial

Förpackningsmaterialet ska vara rent. Om förpackningsmaterialet har varit i beröring med potatis, jordmaterial e.d. ökar risken för spridning av eventuella skadegörare.

Lådorna och packerianläggningarna ska desinficeras regelbundet och noggrant.

12.5 Framställning av handelsparti

Lagstiftningen förutsätter att handelspartierna ska kunna skiljas från varandra, och detta sker i praktiken genom att varje handelsparti förses med ett referensnummer. Med hjälp av handelspartiets referensnummer kan ett utsädespotatisparti spåras tillbaka till odlingen och de föregående generationerna.

Enligt Eviras direktiv ska handelspartiets referensnummer tilldelas utsädespartiet först när råpartiet har rensats och partiet har framställts. Handelspartiets referensnummer består av två sifferserier som åtskiljs med ett streck. Den första sifferserien är packeriets signum som getts av Evira. I sifferserien som kommer efter strecket anger de två första siffrorna året för den första granskningen och de övriga siffrorna utgör partiets nummer som getts av packeriet. Referensnumrets slutdel kan även innehålla bokstäver. Evira rekommenderar att landssignumet FI läggs till före packeriets signum.

Exempel på bildande av handelspartiets referensnummer:

FI1000-17001, följande parti 1000-17002 osv.

FI= landssignum

1000= packeriets signum

17= signum för granskningsperioden 1.7.2017–30.6.2018, dvs. skörd från sommaren 2017

001= partiets löpande nummer som ges av packeriet

Samma referensnummer kan inte ges till ett annat parti, även om partiet är av en annan växtart. Handelspartier av samma sort och samma utsädesklass men av olika storleksklass måste ges egna referensnummer.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

12.6 Försegling av försäljningsförpackning

Enligt lagstiftningen ska en förpackning förseglas och plomberas med ett oanvänt garantibevis. Garantibeviset ska fästas på förpackningen så att den inte kan öppnas utan att skadas eller utan att garantibeviset visar spår av öppnandet. Garantibeviset bör fästas under en söm eller bakom ett sigill.

Enligt lagstiftningen måste garantibevisen fästas under officiell tillsyn.

Enligt Eviras direktiv får förpackaren själv fästa garantibevisen på förpackningarna.

Om det framkommer brister i fästandet av garantibevisen i packeriet kan Evira fatta ett tidsbegränsat beslut, enligt vilket personer som auktoriserats av Evira handhar fästandet av alla garantibevis mot avgift.

12.7 Försäljning av utsädespotatis i lagerlådor

Evira kan enligt lagstiftningen tillåta försäljning av utsädespotatispartier direkt till slutanvändaren. Partierna ska åtföljas av ett garantibevis.

Enligt Eviras direktiv kan utsädespotatisen levereras direkt till slutanvändaren i gronings- eller lagerlådor eller containrar som inte har förseglats och plomberats. Partierna ska åtföljas av ett garantibevis i original.

I samband med beställningen av garantibevis meddelar man på beställningsblanketten om försäljningen av lösvara. Evira övervakar försäljningen.

För att undvika oklarheter lönar det sig för säljaren att anteckna i försäljningsdokumenten att det är fråga om leverans av lösvara till en slutanvändare av utsädespotatis.

12.8 Sammanslagning av partier

Evira har tolkat lagstiftningen så att sammanslagning av olika odlares utsädesvara till ett handelsparti inte är tillåten. Med tanke på växthälsofrågorna är det viktigt att kunna spåra utsädespotatisens ursprung.

Evira tolkar vidare att sammanslagning av skördar av samma sort från samma lägenhet är tillåten. Utsädesklassen bestäms då enligt den lägre utsädesklassen.

13 GARANTIBEVIS OCH SIGILL

13.1 Garantibevis/växtpass

Officiellt kontrollerat och godkänt (certifierat) utsäde känns igen på garantibeviset (bilaga 2). Säsongen 2016–2017 används den gamla och den nya modellen av garantibevis parallellt.

Enligt lagstiftningen är garantibeviset, dvs. etiketten som fästs på förpackningen, vitt med en diagonal linje för stamutsäde, vitt för basutsäde och blått för certifikatutsäde.

Utsädespotatisens garantibevis fungerar samtidigt som växtpass, där potatisproducentens växtskyddsregisternummer finns angivet.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

Garantibevisen är fr.o.m. 1.1.2017 försedda med ett serienummer för övervakning av verksamheten. Detta förutsätter inga ytterligare åtgärder av förpackaren.

Garantibeviset är ett officiellt dokument. Förpackaren får inte göra egna anteckningar i garantibevisen.

I garantibeviset anges enligt lagstiftningen följande information:

- 1) "Utsädespotatis certifierad i enlighet med Europeiska unionens regler"
- 2) Livsmedelssäkerhetsverket, Finland
- 3) Officiellt serienummer
- 4) Handelspartiets referensnummer
- 5) Månad och år för försegling
- 6) Art och sort
- 7) Produktionsland
- 8) Utsädesklass och vid behov utsädesgeneration
- 9) Utsädespotatisens storlek mm
- 10) Förpackningens nettovikt
- 11) Växtskyddsregisternummer

Av garantibeviset framgår dessutom EU:s skyddsområden för farliga skadegörare samt packeriets namn.

13.2 Beställning av lagergranskning eller garantibevis

Lagergranskningarna och garantibevisen beställs från Evira. Beställningen görs med en blankett som planerats för ändamålet. Blanketten finns på Eviras webbplats på adressen <https://www.evira.fi/sv/om-evira/blanketter-och-anvisningar/vaxter/utsade/> och kan skickas per e-post till adressen vakuus@evira.fi.

Avvikande från tidigare praxis behöver garantibevisen inte beställas inför lagergranskningen. Hädanefter beställs antingen enbart lagergranskningen eller garantibevisen på blanketten från garantitryckeriet. Beställningen av garantibevis innefattar en beställning av lagergranskning. Garantibevisen kan också beställas senare.

Garantibevisen trycks i den ordning de beställs. Om etiketterna på kundens begäran trycks som brådsak utförs arbetet genast. Förutom den normala leveransavgiften tas en hanteringsavgift ut enligt gällande prislista.

Om man vill att garantibevisen ska postas som expressförsändelse betalar beställaren leveranskostnader enligt gällande prislista.

På garantibevisen kan vid behov också tryckas en streckkod enligt kundens beställning.

13.3 Utskrift av garantibevis i packeriet

Ett utsädespotatispackeri kan också själv skriva ut garantibevisen. Detta förutsätter att aktören ansöker om utvidgning av förpackningstillståndet av Evira. Packeriet ska också själv skaffa utrustningen och garantimaterialet för utskriften.

Aktörer som själva skriver ut garantibevisen gör fortfarande en garantibeställning till Evira, och Evira färdigställer bilderna av garantibevisen. Materialet överförs till en

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

nättjänst där aktören kan hämta det och när som helst skriva ut garantibevisen. Endast den beställda mängden garantibevis kan skrivas ut.

13.4 Returnering av överflödiga och oanvända garantibevis

Garantibevis som på grund av ändrade förpackningsstorlekar eller utsädesklasser eller av någon annan orsak inte används bör returneras senast 30.6 till Eviras garantitryckeri.

Handelspartier som trots att garantibevis har beställts inte har framställts bör annulleras genom anmälan senast 30.6 till Eviras garantitryckeri per e-post vakuus@evira.fi.

13.5 Garantibevis för exportpartier

Vid export bör i samband med garantibeställningen nämnas att beställningen gäller ett exportparti, eftersom det under den pågående perioden fortfarande används särskilda garantibevis som är avsedda för export. När man helt och hållet övergår till den nya modellen av garantibevis finns alla texter på både finska och engelska, och då frångår man användningen av separat exportmaterial.

13.6 Leverantörens garantibevis

Enligt lagstiftningen kan packeriet själv trycka leverantörens garantibevis för partier som marknadsförs i förpackningar om 10 kg eller mindre. Tillståndet gäller endast certifierade utsädesklasser. Förpackningar med leverantörens garantibevis får endast marknadsföras i Finland.

I leverantörens garantibevis anges följande information:

- 1) "Leverantörens garantibevis/EU-växtpass"
- 2) Handelspartiets referensnummer
- 3) Leverantörens namn
- 4) Månad och år för försegling
- 5) Art och sort
- 6) Produktionsland
- 7) Utsädesklass
- 8) Utsädespotatisens storlek mm
- 9) Förpackningens nettovikt
- 10) Växtskyddsregisternummer

"Får marknadsföras endast i Finland".

Leverantörens garantibevis kan också innehålla andra uppgifter. Färgen på leverantörens garantibevis är densamma som på motsvarande officiella garantibevis för den aktuella utsädesklassen. Leverantörens garantibevis får inte innehålla märkningar som hänvisar till en myndighet och medför risk för förväxling med en officiell garanti.

Om ett packeri har rättigheter att själv trycka leverantörens garantibevis, ska packeriet enligt Eviras direktiv ha nödvändig utrustning för tryckning av garantibevisen. Dessutom ska packeriet ha en utnämnd ansvarsperson som trycker garantibevisen.

Leverantörens garantibevis får enligt Eviras direktiv endast tryckas i en mängd som motsvarar partiets storlek (förpackningsstorlek x antal förpackningar = partiets storlek).

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

Packeriet för bok över tryckta leverantörsgarantibevis. Bokföringen sparas i fem år. I bokföringen antecknas följande uppgifter:

- handelsparti
- art
- sort
- betningsmedel vid behov
- tryckningsdatum
- förpackningsstorlekar
- tryckarens kvittering.

Om leverantörens garantibevis tryck för samma parti under flera dagar ska varje tryckningstillfälle antecknas i bokföringen.

13.7 Ekologiskt producerad utsädespotatis

Ett packeri som förpackar ekologiskt producerad utsädespotatis måste höra till övervakningssystemet för ekologisk produktion. Anslutningen till systemet och kontrollerna som detta medför handhas av Evira.

Kvalitetskraven för ekologiskt producerad utsädespotatis är de samma som för konventionellt producerad utsädespotatis. När utsädespotatisen också har godkänts vid kontrollen av den ekologiska primärproduktionen läggs tillsynsmyndighetens signum FI-EKO-201 samt benämningen "ekologiskt odlad utsädespotatis" till i garantibeviset.

13.8 Anteckning om genetiskt modifierad sort

När det är fråga om utsädespotatis av en genetiskt modifierad sort, ska det i garantibeviset eller leverantörens garantibevis samt på eller i förpackningen anges att sorten har modifierats genetiskt.

13.9 Andra uppgifter som ska ingå i garantibeviset

I garantibeviset eller leverantörens garantibevis ska anges de kemiska behandlingar, dvs. betning, som utsädespotatisen har genomgått.

Potatis som behandlats med groningshämmande medel får inte marknadsföras som utsädespotatis.

13.10 Sigill

Enligt lagstiftningen ska en utsädesförpackning förseglas så att den inte går att öppna utan att sigillet bryts. I praktiken innebär detta användning av antingen självhäftande etiketter eller etiketter som sys fast, eller användning av hängetiketter och sigill så att etiketten hamnar bakom sigillet. Det senare används i synnerhet på storsäckar.

Från Eviras garantibevistryckeri kan man beställa buntbandsliknande sigill i plast. Sigillen är numrerade med löpande nummer.

Enligt Eviras anvisningar ska packeriet uppbevvara sigillen noga. Man för bok över de använda sigillen genom att anteckna vilka sigillnummer som använts för respektive handelsparti, den använda förpackningsstorleken och datum för fästandet av sigillet.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

14 LAGERGRANSKNING

Vid lagergranskningen gör en inspektör som auktoriserats av Evira en okulär granskning av knölarna, där man bedömer förekomsten av olika skador och växtsjukdomar samt uppfyllandet av kraven för storleksklasserna.

14.1 Utrymme för lagergranskningen

Packeriet ska ordna adekvata arbetsutrymmen för inspektörerna. Utrymmet bör vara varmt och ljust, och försett med arbetsbord för skärning av potatisprover. Det är bra om packeriet kan ställa en våg till inspektörernas förfogande, på vilken man kan väga 10–50 kg:s knölprover med 100 g:s noggrannhet. I mellersta och norra Österbotten har lagergranskningarna av utsädespotatis i de högsta utsädesklasserna koncentrerats till Eviras verksamhetsställe i Uleåborg.

14.2 Märkning av lagerlådorna

Packeriet ansvarar för att lagerlådor eller andra motsvarande förpackningar är märkta på ett urskiljbart sätt. Garantibevis används endast på förpackningar i vilka utsädespotatis marknadsförs, inte på mellanlagringslådorna. Packeriet måste ha ett märkningssystem med hjälp av vilket osorterad, sorterad och granskad vara samt avfall kan skiljas från varandra. Man kan använda sig av till exempel färg- eller streckkoder. Varje lagerlåda bör vara försedd med åtminstone följande uppgifter:

- odlingsgranskningsnummer för råpartier och handelspartiets referensnummer för granskad vara
- sort
- utsädesklass
- förpackningens löpande nummer på lådor för granskad vara
- vid behov hanteringsskedet (t.ex. "granskad")

14.3 Förutsättningar för lagergranskning

Enligt lagstiftningen ska utsädespotatisen alltid lagergranskas innan den levereras till kunden. Granskningen görs både genom att man bedömer skador på knölens yta och genom att knölarna klyvs.

Lagergranskningen beställs med en blanket av Evira, närmare uppgifter finns i avsnitt 13.2.

Ett delparti får vara högst 50 ton och en överskridning på högst 5 % av vikten tillåts.

14.3.1 Lagergranskning av stam- och basutsäde

Enligt Eviras anvisningar är knölprovets storlek 400 knölar/delparti i stam- och basutsädesklasserna. I stam- och basutsädesproverna skärs alla knölar upp vid lagergranskningen och detaljerade resultat beräknas för varje prov.

14.3.2 Lagergranskning av certifikatutsäde

Enligt internationell utsädespotatisstandard är provstorleken minst 10 kg/10 ton och provet tas från minst tio förpackningar. I Finland är provstorleken i regel ca 10 liter, men i den minsta storleksklassen (28–40 mm) ca 5 liter och i den största storleksklassen över 50 mm ca 20 liter.

I certifikatutsädesklasserna är lagergranskningen förenklad. I den förenklade lagergranskningen tvättas inte knölarna, och de skärs enligt inspektörens bedömning

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

upp i packeriets utrymmen. I certifikatutsädesklasserna anges provresultatet i formen 'godkänt'. Om det verkar som att ett delparti kommer att underkännas tas ett prov på 400 knölar som skärs upp och undersöks i sin helhet, på samma sätt som ett basutsädesprov. Underkännande på basen av storleksklassen förutsätter dock inte att knölarerna skärs upp.

Den förenklade granskningen kan framskrida stegvis. Provtagaren kan till exempel ta prov upp till 20 ton och granska det färdigt. Vid nästa besök kan provtagaren fortsätta provtagningen och granskningen. Om ett delparti har granskats färdigt till exempel upp till 20 ton, kan varan som har granskats marknadsföras. Granskningen av samma delparti kan fortsätta tills delpartiet är fullt, men bara fram till att sorteringen av följande parti inleds.

I certifikatutsädesklasserna meddelas ett detaljerat resultat av provet endast om provet skärs upp i sin helhet.

14.4 Kvalitetskrav för utsädespotatis vid undersökning av knölprov

Fel	Stamutsäde Unionsklass PBTC %	Stamutsäde Unionsklass PB %	Basutsäde Unionsklass S, SE och E %	Certifikatutsäde Unionsklass A och B %
Jord och skräp	-	1,0	1,0	2,0
Torr- och blötröta (varav blötröta)	0,00	0,2	0,5 (0,2)	0,5 (0,2)
Yttre skador	0,00	3,0	3,0	3,0
Vanlig skorv	0,00	5,0	5,0	5,0
Pulverskorv	0,00	1,0	3,0	3,0
Lackskorv	0,00	1,0	5,0	5,0
Skruppna	0,00	0,5	1,0	1,0
Skador totalt	0,00	6,0	6,0	8,0
Symptom på moptopvirus	0,00	0,0	0,0	-
Farliga skadegörare	0,00	0,00	0,00	0,00
För små eller för stora	-	-	3	3

Detaljerade kvalitetskrav vid lagergranskningen:

- 1) I unionsklasserna A och B tillåts jord och skräp högst 2,0 viktprocent. I unionsklasserna S, SE och E tillåts jord och skräp högst 1,0 viktprocent.
- 2) Högsta tillåtna förekomst av torröta och blötröta i basutsäde (unionsklasserna S, SE och E) och certifikatutsäde är högst 0,5 viktprocent, varav 0,2 viktprocent blötröta.
- 3) Mängden potatis som har yttre skador, inklusive missbildade eller skadade knölar, får inte överstiga 3,0 viktprocent.
- 4) Mängden potatis som är angripen av vanlig skorv (mer än en tredjedel av knölytan) får inte överstiga 5,0 viktprocent.
- 5) Mängden potatis som är angripen av pulverskorv får inte överstiga 3,0 viktprocent (pulverskorv täcker 1/10 av knölytan)
- 6) Mängden potatis som är angripen av lackskorv får inte överstiga 5,0 viktprocent (lackskorv täcker 1/10 av knölytan)
- 7) Mängden knölar som är skruppna på grund av överdriven uttorkning eller uttorkning orsakad av silverskorv får inte överstiga 1,0 viktprocent.
- 8) Farliga skadegörare får inte förekomma i utsädespotatis.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

- 9) Stamutsäde och basutsäde får inte visa visuella symptom på moptopvirus.
- 10) Mängden av för små eller för stora knölar får inte överstiga 3 viktprocent.

Summan av punkterna 2–7 får inte överstiga 6,0 viktprocent när det gäller unionsklasserna S, SE och E och inte 8,0 viktprocent när det gäller unionsklasserna A och B.

Moptopvirus är förbjudet i stam- och basutsäde. Enligt Eviras tolkning finns inget krav gällande moptopvirus i certifikatutsädesklasserna, men om moptopvirus hittas ska inspektören anteckna detta i protokollet.

Enligt Eviras tolkning måste sortäktheten vid lagergranskningen uppfylla kraven på sortäkthet enligt punkt 10.8.

14.5 Sorteringsstorlek

I lagstiftningen har fastslagits att utsädespotatisen ska sorteras så att den inte passerar ett såll med kvadratiska maskor där storleken på maskorna är 25 x 25 mm.

I ett parti med utsädespotatis får skillnaden i knölstorlek vara högst 25 mm. Om knölstorleken överstiger 35 mm ska sorteringen vara sådan att skillnaden mellan den största och den minsta knölstorleken är ett tal som är delbart med fem.

14.6 Certifieringsbeslut

Enligt lagstiftningen fattar Evira beslut om certifiering när utsädespotatisen har godkänts i alla skeden av kontrollen. Om partiet i något skede av kontrollen inte uppfyller kvalitetskraven fattar man beslut om förkastande.

Certifieringsbeslutet skickas till uppdragsgivaren, som har besvärsmålsrätt. Ett positivt certifieringsbeslut är ett dokument som ger uppdragsgivaren rätt att marknadsföra sitt parti.

Ändring till Eviras beslut söks genom skriftligt besvär till närmaste förvaltningsdomstol. Besvärsskriften kan också lämnas in till Evira, som utan dröjsmål ska skicka besvärsskriften och dokumenten vidare.

15 OMPACKNING AV UTSÄDESPOTATIS

15.1 Ändring av förpackningsstorleken i ett nytt packeri

Med ompackat parti avses ett certifierat parti som är förpackat och levererat till ett annat packeri, som sedan öppnar förpackningarna och behandlar partiet och/eller förpackar det igen. Eviras tolkning är att lagergranskningen inte behöver göras på nytt för ett sådant parti. Partiet ges ändå ett nytt handelspartinummer och ompackningen anmäls utan dröjsmål till Eviras garantitryckeri. Anmälan görs på blanketten "Anmälan om ompackning av ett utsädespotatisparti" som skickas till e-postadressen vakuus@evira.fi. Med samma blankett beställs garantibevis för det ompackade partiet.

Om packeriet själv trycker leverantörens garantibevis för det ompackade partiet ska ett garantibevis skickas till Evira.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

15.2 Ändring av förpackningsstorleken i samma packeri

Om packeriet i efterhand ändrar den ursprungliga förpackningsstorleken gör packeriet en ändringsanmälan med blanketten ”Anmälan om ändring av förpackningsstorlek” och skickar anmälan till Eviras senast 30.6.

För partiet trycker man nya garantibevis som beställs med blanketten ”Beställning av garantibevis för potatis” eller använder leverantörens garantibevis.

15.3 Överföring av ett utsädespotatisparti till en lägre utsädesklass i samband med granskningen

Enligt lagstiftningen ska utsädespotatisen alltid lagergranskas innan den levereras till kunden. Vid sänkning av utsädesklassen behöver granskningen inte göras om.

Enligt Eviras tolkning gäller detta till exempel ett fall där 50 000 kg utsädespotatis granskas för unionsklass SE, och man därefter meddelar att 20 000 kg av det granskade partiet marknadsförs som unionsklass SE, 20 000 kg som unionsklass E och 10 000 kg som unionsklass A.

Partierna ges då nya handelspartinummer. Nya garantibevis beställs med blanketten ”Beställning av garantibevis för potatis”. Av leverantörens garantibevis ska ett garantibevis skickas till Evira.

Sänkningen av utsädesklassen kan göras i samband med lagergranskningen, varvid inspektören antecknar ändringen i protokollet.

15.4 Överföring av ett utsädespotatisparti till en lägre utsädesklass efter granskningen

Om utsädesklassen ändras efter lagergranskningen ska förpackaren anmäla detta till Evira med blanketten ”Anmälan om överföring av utsädespotatis till en lägre utsädesklass”. Anmälan ska skickas in omedelbart, dock senast 31.5.

16 REKLAMATIONER

Ansvaret för utsädespotatisens kvalitet vilar i första hand på förpackaren. Efter att varan har mottagits kan varje potatisodlare också med sina egna åtgärder påverka utsädespotatisens kvalitet, eftersom utsädespotatisen är känslig beträffande lagringsförhållandena.

Odlarna har enligt principen om strängt ansvar i lagen om handel med utsäde rätt till ersättning av den som iordningställer, förpackar eller importerar utsädespotatis för skada som orsakas genom att utsädet inte motsvarar de uppgifter som har lämnats om det eller genom att utsädet är behäftat med något annat fel.

Den som köper utsädespotatis kan begära en reklamationsgranskning av utsädespotatisen, om han tvivlar på den köpta produktens kvalitet. Utlåtandet om utsädespotatisens kvalitet kan användas som bevis när kunden förhandlar om ersättning med försäljaren av utsädespotatisen. Utlåtandet är riktgivande för avgörandet av en tvist mellan köparen och säljaren.

Evira rekommenderar att reklamationsprovet tas så fort som möjligt efter att partiet anlänt. Som provtagare kan man anlita en inspektör som auktoriserats och utbildats

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

av Evira eller någon annan sakkunnig och opartisk person. Det rekommenderas att proverna tas från en förseglad förpackning. Uppgifter som inverkar på utlåntagandet är bl.a. förpackningssättet, om förpackningen är försluten samt hur och när handelspartiet har levererats.

Analysen av knölarna kan utföras av utsädespotatisinspektörer som auktoriserats av Evira eller av någon annan sakkunnig och opartisk person. Om man vill att analysen utförs av Evira skickas proverna i första hand till Eviras inspektörer vid verksamhetsstället i Uleåborg. Den som begär granskningen står för de kostnader som uppstår.

Gällande kvalitetsfel som observeras först under växtperioden rekommenderas det att klagomål lämnas in inom skälig tid efter observationen. Också i dessa fall lönar det sig att skaffa ett opartiskt utlåtande över situationen

17 GRANSKNINGSKOSTNADER FÖR UTSÄDESPOTATIS

All provtagning, kontroll och laboratorieundersökning av utsädespotatis är avgiftsbelagd. Avgifterna för granskningen av utsädespotatis baserar sig på lagen om grunderna för avgifter till staten 150/1992, jord- och skogsbruksministeriets gällande förordning om Livsmedelssäkerhetsverkets avgiftsbelagda prestationer samt på Livsmedelssäkerhetsverkets avgiftstabell.

18 TILLSYNSMYNDIGHETER OCH INSPEKTÖRER

Den allmänna styrningen av och tillsynen över verkställigheten av lagen om handel med utsäde ankommer på jord- och skogsbruksministeriet.

Livsmedelssäkerhetsverket (Evira) svarar för tillsynen över att lagen om handel med utsäde och de förordningar som utfärdats med stöd av den efterföljs. Evira anlitar vid tillsynen närings-, trafik- och miljöcentralerna (NTM-centralerna), samt gällande import även tullverket.

Evira ansvarar för certifieringen av utsäde. För de officiella kontrollerna och provtagningen av utsädespotatis svarar utsädeskontrollenheten. För laboratorieundersökningarna svarar växtanalytikerhetens utsädessektion.

Evira anlitar vid kontrolluppgifter inspektörer och provtagare som man har utbildat och auktoriserat, och som Evira övervakar. De auktoriserade inspektörerna handlar under tjänsteansvar. Inspektörerna verkar i Eviras eller en rådgivningsorganisations tjänst eller som privatföretagare. En aktuell lista över de auktoriserade inspektörerna finns på Eviras webbplats.

Tystnadsplikt och jäv har definierats i lagstiftningen. En inspektör eller provtagare får inte delge någon eller för egen vinning använda sådan information som bör ses som affärshemlighet, och som han som inspektör eller provtagare har fått vetskap om. En inspektör får inte granska en odling om han är jävig. Inspektören ska själv omedelbart meddela om jäv föreligger.

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

19 LAGSTIFTNING

En myndighets verksamhet ska bygga på en befogenhet som föreskrivs i lag, och lagen ska noggrant följas i myndighetens verksamhet. Myndigheternas anvisningar är till sin rättsliga natur inte bindande för andra myndigheter eller aktörer. Frågor som gäller tillämpandet av lagstiftningen avgörs i sista hand av en domstol.

I denna anvisning ingår såväl direkta citat ur lagstiftningen som tolkningar av hur lagstiftningen ska tillämpas. Dessa är åtskiljda genom tydliga omnämningen i texten. Huvuddelen av texten är bindande och lagstadgad. Tolkningarna som framförs i anvisningen är Eviras syn på hur lagstiftningen borde tillämpas.

Direktiven gällande produktion av utsädespotatis baserar sig på EU-lagstiftningen och Finlands nationella lagstiftning. Kontrollerna görs utgående från bestämmelserna i lagen om handel med utsäde (728/2000) och i jord- och skogsbruksministeriets förordning om handel med utsädespotatis (3/15). Dessa författningar tillämpas på produktion, certifiering, marknadsföring och import av utsädespotatis. Dessutom iakttas jord- och skogsbruksministeriets förordning om bekämpning av potatiscystnematod (7/10), och vid förekomst av farliga växtskadegörare iakttas lagen om skydd för växters sundhet (702/2003 med ändringar) och jord- och skogsbruksministeriets förordning om skydd för växter sundhet (17/08 med ändringar). Evira handlar också i enlighet med förvaltningslagen (434/2003).

Inom produktionsområdet för högklassig utsädespotatis (Tyrnävä och Limingo) är särskilda bestämmelser som reglerar utsädesproduktionen i kraft: lagen om produktionsområdet för högklassig utsädespotatis 744/2016, jord- och skogsbruksministeriets förordning om saluföring av utsädespotatis och produktion av potatis inom produktionsområdet för högklassig utsädespotatis 13/16 och kommissionens beslut 2014/105/EU.

Evira har publicerat en särskild anvisning för produktion och kontroll av stamutsäde av utsädespotatis (10704).

20 DEFINITIONER

Sortäkthet, att provet representerar en viss sort, motsvarar beskrivningen av den och är tillräckligt homogent, dvs. sortrent.

Sortrepresentant, den växtförädlare som utvecklat sorten eller sådan ägare till sorten som fått användningsrätten till den av förädlaren utvecklade sorten.

Marknadsföring, alla sådana metoder som näringsidkaren och också odlaren använder för att främja försäljningen av utsädet eller erbjudande av det på försäljningsställen, i tidningsannonser eller som ambulerande handel eller andra sådana metoder med vilka flera potentiella köpare kan nås. Överlåtande av grundutsäde för avtalsproduktion är också marknadsföring.

Certifiering, försegling under officiell tillsyn av försäljningsförpackningarna i ett handelsparti utsädespotatis av stam-, bas- eller certifikatutsädesklass och anbringande av garantibevis efter att det vid en officiellt förrättad kontroll av utsädespotatisodlingen och kontroll av ett officiellt uttaget prov på det iordningställda

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

utsädespotatispartiet har konstaterats att utsädespotatispartiet är rätt angivet beträffande sorten och sortäkta samt att det uppfyller lagstiftningens produktions- och kvalitetskrav för utsädespotatisklassen ifråga.

Brukningseenhet, en produktionsenhet som är en ekonomisk eller teknisk helhet som förvaltas av odlaren eller odlarna och som används för jordbruk och trädgårdsodling (=gård).

Odling, ett område som består av ett eller flera jordbruksskiften med samma sort, utsädesklass och generation som odlingsgranskningen gäller.

21 IKRAFTTRÄDANDE

Denna anvisning är i kraft fr.o.m. 1.1.2017 tillsvidare.

22 BILAGOR

- Bilaga 1. Sorter av stärkelsepotatis
- Bilaga 2. Modeller av garantibevis
- Bilaga 3. Kontaktuppgifter

direktör Hanna Kortemaa

överinspektör Ismo Koskinen

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

Bilaga 1.

SORTER AV STÄRKELSEPOTATIS

Förteckning över stärkelsepotatissorter som i certifikatutsädesklasserna kan produceras två år i rad. Växtföljden är 2+2, dvs. två år utsädespotatis och två år mellangrödor.

Sorterna av stärkelsepotatis:

Albatros
Amado
Eurostarch
Hankkijan Tanu
Kardal
Kuras
Maximum
Osku
Posmo
Power
Priamos
Saturna *

*Saturna endast vid produktion av stärkelsepotatis.

Kontrollera den uppdaterade förteckningen årligen på Eviras webbplats.

Utsäde och växsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

Bilaga 2.
MODELLER AV GARANTIBEVIS

 Evira FINLAND		EU:N KASVIPASSI- VAKUUSTODISTUS EC PLANT PASSPORT	
PERUSSIEMEN BASIC SEED PERUNA <i>Solanum tuberosum</i>		Siemen- luokka Seed class	Unionin Union grade E
LÄIKE Variety KAUPPAERÄ Lot no KASVINSUOJELUREK.NRO Plant protection register number TUOTANTOMAA Country of origin PAKK, NETTOPAINO Net weight SIKULAKOKO (mm) Size (mm)		BINTJE FI1000-1600420 F1-12016 E0123 6004 SUOMI Finland 1200 kg SULJETTU 11/2016 Date of closing 30-55	
PAAVO PAKKAAJA LOIMAA FINLAND			
ZP - d11a6/a13 EU:n määräysten mukaisesti sertifioitua siemenperunaa EC rules and standards certified seed potatoes 42004			

 Evira FINLAND		EU:N KASVIPASSI- VAKUUSTODISTUS EC PLANT PASSPORT	
SERTIFIOITU SIEMEN CERTIFIED SEED PERUNA <i>Solanum tuberosum</i>		Siemen- luokka Seed class	Unionin Union grade A
LÄIKE Variety KAUPPAERÄ Lot no KASVINSUOJELUREK.NRO Plant protection register number TUOTANTOMAA Country of origin PAKK, NETTOPAINO Net weight SIKULAKOKO (mm) Size (mm)		SIIKLI FI1000-1602016 F1-12016 E0123 6001 SUOMI Finland 600 kg SULJETTU 11/2016 Date of closing 25-35	
PEITATTU: MAXIM 100 FS			
PAAVO PAKKAAJA LOIMAA FINLAND			
ZP - d11a6/a13 EU:n määräysten mukaisesti sertifioitua siemenperunaa EC rules and standards certified seed potatoes 42004			

Utsäde och växtsort

Produktion och kontroll av certifierad utsädespotatis

Bilaga 3.**KONTAKTUPPGIFTER**

Livsmedelssäkerhetsverket Evira
PB 111 (Tampereentie 51)
32201 LOIMAA
tfn 029 530 0400
fax 029 530 5317

E-post: fornamn.efternamn@evira.fiBegäranden om odlingsgranskning och provtagning som returneras elektroniskt:
viljelystarkastus@evira.fiBeställningar av lagergranskning och garantibevis som returneras elektroniskt:
vakuus@evira.fiInternet: www.evira.fi

Livsmedelssäkerhetsverket
Verksamhetsstället i Uleåborg
Elektroniikkatie 3
90590 ULEÅBORG
Besöksadress:
Elektroniikkatie 5
90590 ULEÅBORG

TILLÄGGSINFORMATION GES AV**Livsmedelssäkerhetsverket
Utsäde och sort**

Direktör Hanna Kortemaa, tfn 040 833 2486, Loimaa

Odlingsgranskning, provtagning och lagergranskning viljelystarkastus@evira.fi

Överinspektör Ismo Koskinen, tfn 040 580 6634, Uleåborg

Inspektör Matti Jokela, tfn 040 587 6635, Uleåborg

Kanslisekreterare Tuula Niemi, tfn 040 489 3305, Loimaa

Överinspektör Leena Pietilä, tfn 040 833 2481, Loimaa

Certifiering, undantagslov

Överinspektör Ritva Vallivaara-Pasto, tfn 040 833 2482, Loimaa

Packerisyner

Inspektör Juha Rantamäki, tfn 040 551 8412, Loimaa

Garantitryckeri vakuus@evira.fi

Inspektör Olli Vääntänen, tfn 040 573 1489, Loimaa

Kanslisekreterare Tuula Leino, tfn 040 489 3304, Loimaa

Marknadstillsyn över utsädeshandeln

Inspektör Terhi Puisto, tfn 050 562 6054, Loimaa

Växtanalytik, utsädesundersökningar

Forskare Hanna Ranta, tfn 0400 272 041, Loimaa

Laborariemästare Anne Prusila, tfn 040 524 0710, Loimaa